

دروغگویی کودکان دلایل و راهکارهای مقابله

بی گمان همه ما از دروغ گفتن و یا شنیدن آن احساس ناخوشایندی داریم . در این میان پدر و مادر که تربیت کودک جزو اصلی ترین وظایف آن هاست، با شنیدن دروغ از کودک خود احساس ناراحتی بیشتری می کنند . اما باید گفت کودکان علاوه بر الگوگیری از رفتار والدین، به دلایل متعدد به دروغ گفتن روی می آورند.

دروغ در مقابل راستگویی قرار دارد و در تمامی فرهنگ ها و جوامع امری زشت و ناپسند تلقی می شود . بررسی ریشه ای دلایل دروغگویی امری بسیار پیچیده است و نیاز به واکاوی شخصیت انسان ها دارد . اگرچه ممکن است بعضی آن را یک رفتار زنانه تلقی کنند، اما نتایج تحقیقات نشان می دهد که تفاوت معناداری بین مردان و زنان برای دروغگویی وجود ندارد . در خانواده نیز مواردی پیش می آید که والدین از دروغگویی بیش از حد فرزندان خود ابراز نگرانی می کنند. سیامکی خوشان، کارشناس ارشد روان شناسی و مشاور خانواده و کودک با بیان این مقدمه به خراسان می گوید: دلایل دروغگویی در کودکان بسیار متعدد است و آغاز آن از زمان تکلم کودک و حدود ۲ سالگی به بعد است.

کودکان گاه برای جریحه دار نکردن احساسات دیگران، پنهان کردن احساسات یا واکنش های خود، فرار از تنبیه و دریافت پاداش و توجه، دروغ می گویند. نکته این جاست که واقعیت و تخیل در زندگی کودکان زیر ۶ سال در هم تنیده است و کودک ممکن است هر آن چه را به ذهنش می رسد بر زبان آورد . به این نوع دروغ، «دروغ سیاه و سفید» می گوئیم. در بیشتر موارد چنین گفته هایی بسیار اغراق آمیز و غیرواقعی است . مثلاً پسر بچه ۶ ساله ای با هیجان به مادرش می گوید: «من دیروز یک گول دیدم!» در واقع دروغ بیان کننده حقایق مربوط به امیدها و دلهره ها و آشکار کننده آن چیزی است که فرد می خواهد باشد. والدین از طریق اطلاعاتی که از گفته های دروغین کودک کسب می کنند، می توانند به کودک کمک کنند تا واقعیت را از افکار پوچ و خیالی تشخیص دهد. فاطمه زارع، کارشناس مسئول مرکز بهداشت روان و مشاور با بیان این مطلب به ایسنا می گوید: وقتی بچه ای می گوید که برای عید یک فیل زنده به عنوان هدیه سال نو دریافت کرده است، باید گفت که او دوست دارد یک فیل داشته باشد و نباید او را بابت گفتن این جمله سرزنش کرد.

به گفته زارع، گاهی کودک دروغ می گوید، زیرا اجازه ندارد حقیقت را بگوید. به عنوان مثال وقتی به مادرش می گوید که از برادرش متنفر است، تنبیه می شود. اما اگر بلافاصله حرفش را پس بگیرد، والدین، او را بابت انکار احساسش مورد تشویق قرار می دهند. با این تجربه کودک نتیجه می گیرد که انسان به دلیل گفتن حقیقت تنبیه می شود. گاهی هم والدین، کودک را به دروغگویی تشویق می کنند. به این صورت که کودک مجبور می شود به منظور دفاع از خود دروغ بگوید. این کارشناس ادامه می دهد: کودکان از این که والدین از آن ها پرس و جو کنند، بیزارند به خصوص وقتی گمان کنند والدین از قبل پاسخ ها را می دانند. کودکان همچنین از سوال های غافل گیر کننده بدشان می آید سوالاتی که وادارشان می کند دروغ بگویند، حقیقت را پنهان کنند و خجالت بکشند.

• الگوگیری از کودکان

نباید از نقش والدین و الگوهایی که در اختیار کودک قرار می گیرد، در گرایش کودک به دروغگویی غافل شد . چنان که به گفته سیامکی خوشان، گاهی والدین خودشان به وضوح دروغ می گویند اما نادیده گرفتن حقیقت از سوی کودک را بر نمی تابند . در صورتی که چنین انتظاری بی جاست . گاهی کودک به علت نداشتن تمرکز و توجه به محیط پیرامون، مسائل را پس و پیش یا به اشتباه روایت می کند و والدین بنا بر دروغگویی کودک می گذارند. کودکان اغلب تمایلی به دروغگویی ندارند اما وقتی به حساسیت و نقطه ضعف والدین پی می برند، به دروغگویی رو می آورند تا جلب توجه کنند . به عنوان مثال چون کودک می داند که مادر نسبت به سلامت او حساس است، به دروغ از دل درد شکایت می کند . دروغ گویی در کودکان باهوش، ریسک طلب، هیجان خواه، تنوع طلب و اجتماعی بیشتر مشاهده می شود و کودکان کمرو و خجالتی، بیش فعال و عقب مانده کمتر دروغ می گویند.

• راهکارها

یکی از بهترین راه های پیشگیری از دروغگویی در کودکان این است که او را وادار نکنیم برای دفاع از خود دروغ بگوید . بهتر است اگر نسبت به دروغگویی وی مطمئن هستیم، بدون اشاره مستقیم و استفاده از واژه دروغگویی او را متوجه کار اشتباهش کنیم . زارع با اشاره به این که گاهی والدین خودشان انگ دروغگو بودن به کودک می زنند، تصریح می کند: والدینی که دایم گفته های کودک را انکار می کن ند، به طور غیرمستقیم به او می گویند که دروغ

می گوید. یا وقتی کودک دروغ آشکار می گوید به شدت عصبانی می شوند و او را سرزنش می کنند . بهتر است والدین خط مشی مشخصی در برابر دروغگویی کودک داشته باشند . بدون سوال پیچ کردن یا بازجویی از کودک طی چند سوال و جواب کوتاه سعی کنند واقعیت یا بخشی از آن را از زبان کودک بشنوند، موضوع را بزرگ و مهم جلوه ندهند و با قاطعیت اما واضح و شفاف درباره موضوع با کودک صحبت کنند . کودک باید طی گفت وگو احساس کند راستگویی به وی کمک می کند یا در پایان گفت وگو به این نتیجه برسد . باید آگاهانه شرایطی را برای کودک ایجاد کنیم که دروغ نگوید و اگر دروغ می گوید نه با واکنش احساسی و هیجانی بلکه به صورت منطقی به او بفهمانیم که نیازی به دروغگویی نیست.

• ریشه یابی علت دروغگویی

استفاده از واژه های «الکی»، «شوخی» و یا «دروغ» نباید در خانواده رواج داشته باشد و کودک باید بداند دروغ در هر شکلی ناپسند است . سیامکی با بیان این مطلب که بهتر است ریشه دروغگویی کودک را دریابیم، تاکید می کند: بهتر است به جای در نظر گرفتن تنبیه یا تهدید کودک تلاش کنیم به موضوع از دید کودک بنگریم تا دریابیم کودک از دروغگویی چه نفعی می برد و به دنبال چیست . سپس به او نزدیک شویم . همچنین هرگز انگ دروغگو بودن به کودک نزنیم. بهتر است به تخیلات کودک احترام بگذاریم و او را بابت حرف زدن درباره موضوعاتی مثل غول و فرشته و حیوانات عجیب و غریب سرزنش نکنیم.

گاهی والدین از دروغگویی مقابل کودک اجتناب می کنند اما در عوض پنهان کاری را به او یاد می دهند . پنهان کاری هم شکل دیگری از دروغ است و در طول زمان کودک یاد می گیرد که چه طور حرف بزند تا متهم به دروغگویی نشود. همچنین کاهش اعتماد به نفس در کودک با تمایل به دروغگویی در ارتباط است و بچه هایی که عزت نفس پایین دارند به «خودیاری کاذب» یا به عبارتی به اغراق در بیان توانایی ها و حوزه اختیارات خود روی می آورند تا آن خلاء را جبران کنند.

اگر دروغگویی تا ۷ سالگی درمان نشود همزمان با رشد کودک شاخه و برگ بیشتری پیدا می کند و درمان آن دشوارتر می شود. سیامکی خبوشان با اشاره به این مطلب می گوید : یک دانش آموز دبیرستانی ناخواسته دروغ نمی گوید بلکه با ظرافت و زیرکی واقعیت را طور دیگری جلوه می دهد . اغلب این دانش آموزان برای فرار از تنبیه یا دریافت پاداش دروغ می گویند. این امر حاکی از آن است که شالوده رفتار اخلاقی در دوران کودکی آن ها به درستی پی ریزی نشده است و حالا در دوران بزرگسالی برای رسیدن به اهداف خاص دروغ می گویند . در این سنین فشارهای والدین موقعیت را بدتر می کند و راهی جز دروغگویی برایشان باقی نمی ماند.

منبع: روزنامه خراسان